

Scenen var sat til oprør

Af Lars Ploug

Ungdomshus-uroen var måske det største oprør i efterkrigstidens Danmark, vurderer Rene Karpantschoff, der har en ph.d. i sociale bevægelser. Desuden indfandt oprøret sig med udgangspunkt i en række særlige betingelser, der alle skal være på plads før større befolkningsgrupper mobiliseres og udviser aktionsparathed.

Offentligheden har ikke manglet medielærde eller politikere, der ville udlægge urolighederne som en slags moralsk sammenbrud, og derfor har peget på de sædvanlige mistænkte: Forældrenes manglende opdragelse af deres afkom, ungdommen som sådan, blødsødenhed og rundkredspædagogik, ”den hårde kerne” osv.

Men når så mange mennesker på den måde er optaget af ét hus’ skæbne, må det påvirke vores måde at forstå det danske samfund, de muligheder for socialt og kulturelt liv, som det byder på og blokerer, og om politisk engagement i bredeste forstand.

Vi spørger, om forskeren i sociale bevægelser ikke er overrasket over urolighedernes omfang:

”Ikke totalt overrasket. Jeg havde jo fulgt udviklingen omkring ungdomshusbevægelsen, og ud fra min forskning og teori om sociale bevægelser tydede meget på, at noget stort var i gære.

Alle vidste, at en rydning ville udløse en vis uro. Flere, som Ruth og Ritt, håbede nok at uroen ville blive begrænset, mens jeg i flere medier havde forudsagt, at et ”mini-ungdomsoprør” syntes på vej.

Det forudså jeg, fordi flere af de faktorer som vi, altså forskningen i bevægelser, kender som forudsætning for større oprør var til stede. Men det er jo svært at spå, og omfattende oprør var kun ét muligt scenarium blandt flere.”

Og et andet?

Reaktionen på en rydning kunne også have begrænset sig til få hundrede sympatisører, der hurtigt ville blive nedkæmpet og efterlade en følelse af afmagt. Et ikke usandsynligt scenarium, når man ser på, hvad der skete lige op til rydningen.

Der var uklarhed omkring Ungdomshusaktivisternes krav og omkring forhandlingerne om skolen i Stevnsgade. Det kunne have begrænset reaktionen, fordi en forudsætning for større oprør er, at det står klart for mange, hvad konflikten går ud på, og i forlængelse heraf: at mange har valgt side og er aktionsparate.

Drama-effekten

Aktionsparate?

Ja, folk er aktionsparate, når de tror, at kollektiv aktion og protest er netop det, der skal til, og når de ved konkret hvordan de skal gøre det. Det forudsætter, at de forventer, at mange andre vil møde op og gøre det samme. De skal også føle, at der sker et uretfærdigt overgreb og have et klart billede af, hvem fjenden er, hvem der er skyld i det hele.

Og op til rydningen var det uklart, om mange af sympatisørerne tænkte at dem i Ungdomshuset burde have accepteret en pragmatisk Stevnsgadeløsning. Derfor var jeg i tvivl om, hvorvidt en rydning ville få mange på gaden.

Og når den alligevel gjorde?

Jeg havde nok undervurderet effekten af det, som politiet satte i gang med helikoptere osv. Allerede i løbet af formiddagen opstod der kampe på Nørrebrogade, og for mange fik netop disse ting, politiets angreb samt den prompte reaktion på gaden, så at sige fejlet det mudrede billede rent.

Folk vendte tilbage til det grundlæggende: Politikerne har lukket Ungdomshuset. Nu bliver det angrebet. Kampen er i gang! Og det mobiliserede mange til den demonstration, der senere gik fra Blågårds Plads.

Mobiliseringens kriterier

Før talte du om de faktorer, som forskningen i sociale bevægelser lægger vægt på. Kan du uddybe det?

Det er naturligvist vigtigt, at mange mennesker føler, at konflikten vedrører dem personligt og eksistentielt. Her har fristeder som Christiania, de besatte huse, Folkets Park og altså Ungdomshuset igennem årene fungeret som åndehul og givet mange en konkret oplevelse af alternativ til det etablerede samfund med dets hårde markedslogik og myndighedernes regler og kontrol.

Fristederne er en del af en større kamp om retten til og muligheder for social og kulturel udfoldelse, en kamp om hvordan vi må og kan leve i det her samfund og derfor noget eksistentielt.

Alligevel var Ungdomshuskampen længe kun noget, der berørte nogle få hundrede mennesker, og det spændende er det, der skete fra efteråret 2006. Her skete nemlig et spring forstået på den måde, at fra at være en sag for en begrænset skare af faste Ungdomshusbrugere udvidede konflikten sig på ret kort tid til at involvere en række andre grupper og organisationer og mobiliserede hidtil passive miljøer.

Det skete via en kæde af begivenheder, der udfoldede sig som et drama med en næsten

perfekt mobiliserende virkning.

Utilfredshed og eksistentielle behov alene får nemlig ikke folk på gaden, men det gør fx et klart drama, hvor 'publikum' så at sige engageres til vrede og sympati overfor skurke og helte på 'scenen'.

Et sådant engagement udløstes netop af begivenhedernes gang fra september 2006. Dramaets første akt var landsretsdommen i august, der udtømte de juridiske muligheder for at redde Ungdomshuset. Herefter var scenen sat, fordi den hidtil noget diffuse trussel mod Ungdomshuset nu blev meget konkret, og fordi alle vidste, at huset ikke ville blive opgivet frivilligt, og at direkte konfrontation derfor ventede.

Magt og modmagt i efteråret

Kan du sige mere om, hvordan dette drama virkede mobiliserende?

Først resulterede den nu konkrete rydningstrussel i den hidtil største Ungdomshusedemonstration med adskillige tusinde deltagere den 23. september. Dagen efter opstod den første gadekampslignende situation, vi har haft i mange år, med stenkast og småbål i gaderne.

Og så er medierne der jo, hvilket også er en vigtig faktor, når kendskab til konflikten skal udbredes til offentligheden. Men også selve begivenhedernes gang og resultat har betydning.

Balladen kunne have ført til entydig afstandtagen, og hvis det lykkes politiet at tryne folk fuldstændigt, kan det virke demobiliserende. Men ingen af de to ting skete. Balladen forøgede den nødvendige opmærksomhed om konflikten, og dertil skete noget interessant ude på gaden.

Siden 18. maj 1993 er det danske politi jo blevet militariseret og professionaliseret mht. urobekæmpelse og har længe haft godt styr på ulydige demonstranter.

Det er jo fint ud fra et lov-og-orden synspunkt men virker demoraliserende på aktivistmiljøer, når man hele tiden skal finde sig i at politiet bestemmer, hvor en demonstration må gå og ikke gå, eller når politiet afholder aktivister fra mere provokerende ulydighedsaktioner.

Den 24. september 2006 på Nørrebro begyndte den situation imidlertid at vende. Her slog politiet til og omringede ca. 300 demonstranter, men så skete der noget nyt. Små barrikader skød op og militante aktivister gik til modangreb og fandt ud af, at politiets ellers frygtindgydende hollændervogne ikke kan kontrollere gaderne ved bare at køre rundt. Billederne af aktivister i kamp med politiet sendte med andre ord et signal om, at oprør er muligt men understregede også at en alvorlig konflikt var i gang, hvilket mobiliserede nye til at tage stilling.

Nye støttegrupper som Kunstnere for Ungdomshuset kom på banen, og efter den obligatoriske fordømmelse forsøgte faktisk Socialdemokraterne, SF, Radikale og Enhedslisten sig med forskellige løsninger med lokalplaner osv.

Hermed er vi fremme ved endnu en afgørende faktor: folk skal tro, at det er muligt at opnå noget, de skal se, at situationen er i bevægelse fx ved, at politikerne er påvirkelige og/eller, at kampen udvider sig til nye støtter. Det skaber optimisme og tro på, at man har en chance.

Efter den næste og endnu hårdere gadekamp på Jagtvej den 16. december gentog alt dette sig.

Oprør er muligt

Hvad betød det hele for det, som skete senere?

Begivenhederne op til rydningen havde ændret meget. På gaden havde politiet mistet det psykologiske overtag. Folk turde nu udfordre politiet fx ved ikke at forlade gaden, og det havde givet selvtillid.

Samtidigt var Ungdomshuskampen via medierne vokset til et nationalt drama, der skabte en forventning om, at mange ville gå på gaden, hvilket igen styrkede motivationen for selv at gå med.

Det samlede resultat er, at skønt selve Ungdomshuset blev tabt, så har en hel ny generation erfaret, at oprør stadig er muligt.

En vigtig erfaring der giver tillid til egne kræfter også mht. de mere fredelige aktiviteter, der trods alt er de mest almindelige, og som har etableret et oprørs miljø, der vil præge græsrodsaktivitet og dansk politik lang tid frem.

Lars Ploug er medlem er SALT's redaktion